

Terugblik op een roerige periode

Wim Laumans

80
Gefeliciteerd!

Inleiding

In december van dit jaar (2020) word ik 80 jaar en dat maakt het mogelijk terug te kijken. Deze terugblik heeft betrekking op de periode vanaf 2002 op het moment dat ik als haptotherapeut in aanraking kwam met de filosofie van Emmanuel Levinas, en dat ik de invloed ontdekte die dat op mij had voor de haptonomie. Al lang bestond bij mij een gevoel van onvrede over het ‘gebruik’ van de haptonomie. De opvatting over de kenbaarheid van de ander en het logisch daaropvolgende mogelijke oordeel over de ander gaven mij steeds meer een gevoel van onbehagen.

De kenbaarheid van de ander is niet mogelijk en houdt een miskening van de ander in. Tevens was het de mogelijkheid tot machtsuitoefening over de ander.

In 2002 volgde ik aan de Internationale School Voor Wijsbegeerte (ISVW) de introductie cursus in de filosofie van Levinas ‘Tussen behoefte en verlangen’ van Jan Keij. Jan Keij is cum laude afgestudeerd op de filosofie van Emmanuel Levinas met het proefschrift ‘De structuur van Levinas denken in het perspectief van een ontwikkelingsgang’ (1992).

De filosofie van Levinas sprak me zo aan dat ik me in de volgende twee jaar er verder in ging verdiepen.

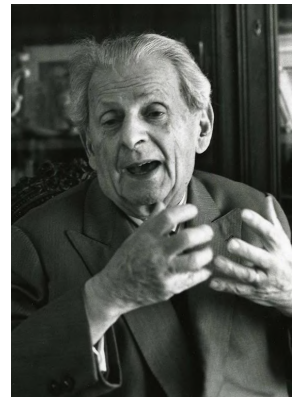
Mijn ervaring

In deze verdieperingsperiode verzocht ik, als hoofdredacteur van het tijdschrift ‘Haptonomisch Contact’, Jan Keij een artikel over de aanraking te schrijven. Het is gepubliceerd in HC 2003-4 met de titel ‘De aanraking, de gevoelige filosofie van Emmanuel Levinas’. Op deze manier

wilde ik de wereld van de haptonomie laten delen in mijn ervaringen en ze op de hoogte brengen van de filosofie van Levinas. Ik was ervan overtuigd dat de filosofie van Levinas van groot belang was voor de haptonomie en wel omdat het gedachtegoed van Levinas volgens mij het theoretisch uitgangspunt vormde van de haptonomie om twee redenen:

1. Allereerst omdat de filosofie van Levinas niet meer uitgaat van het ik maar van de relatie, hetgeen essentieel is voor de haptonomie als zijnde een bevestigingsleer. Niet alleen het erkennen van het belang van de eigen ontwikkeling maar tevens het belang van het ‘laten lukken’ van de ander.
2. Ten tweede omdat de ethische raakbaarheid de basis is van het in relatie gesteld worden tot de ander en het mogelijke begin van goedheid.

Ik was hier zo positief over dat ik het artikel schreef ‘De hemel op aarde’ (HC 2007-1).

Emmanuel Levinas

Jan Keij

Dat door het negeren van de ethische raakbaarheid de mens ook tot het kwaad in staat bleek, bracht me tot het schrijven van 'Hemel of Hel' (HC 2008-1).

Kritiek op de haptonomische uitgangspunten

Toen ik Jan Keij wat beter leerde kennen heb ik hem gevraagd of hij bereid was het boek van Frans Veldman 'Haptonomie, wetenschap van de affectiviteit' kritisch te lezen en van commentaar te voorzien. Dit resulteerde in twee artikelen van zijn hand.

Het eerste artikel betrof een kritiek op de haptonomische ethiek met de titel: 'De ethiek onder de ethiek' (HC 2007-1).

Het tweede artikel betrof een kritiek op de kenbaarheid van de ander met de titel 'De cliënt als mysterie' (HC 2008-4).

Deze artikelen van Jan Keij heb ik opgenomen op mijn website zodat u ze terug kunt lezen.

Helaas voelde Frans Veldman zich door deze kritiek persoonlijk aangevallen en kon hij de kritiek niet ervaren als mogelijke bijdrage aan de ontwikkeling van de haptonomie. Hij beschuldigde mij van een gebrek aan ethisch normbesef. Voor mijn gevoel is dit de ethiek gebruiken als wapen en mijns inziens is dit een oneigenlijk gebruik van de ethiek.

Waarden en normen

Waarden zijn iets anders dan normen. Het zijn twee duidelijk verschillende begrippen, die niet zomaar door elkaar mogen worden gebruikt. Normen worden van buitenaf opgelegd. Normen worden gesteld. Waarden zijn daarentegen iets in en van de mens zelf. Een mens heeft waarden. Een ander verschil is: normen zijn regels. Het zijn geboden of verboden. Waarden zijn beginselen, principes. Aan iedere norm ligt een waarde ten grondslag. Logisch gesproken gaan waarden vooraf aan normen. (Kinneging, 'Geografie van goed en kwaad', p. 74)

Frans Veldman beschrijft in het hoofdstuk 'De ethiek van de haptonomische

benadering' een normerende ethiek volgens het P.T.P. (Presentie, Transparantie, Prudentie) principe maar vergeet de waarde die daaraan ten grondslag ligt te benoemen. Mijns inziens is die waarde de ethische raakbaarheid die het goede initieert en daarmee het begin is van het 'helpen kunnen'.

Samenwerking die leidt tot een breuk

Nadat Jan Keij zich verdiept had in de haptonomie besloten we een nascholing voor haptotherapeuten te beginnen. De eerste cursus 'Raakbaarheid als fundament van de haptonomie' startte in 2007 en de eerste cursus 'Raakbaarheid en de haptotherapeutische praktijk' startte in 2008. In 2010 is de laatste cursus 'Raakbaarheid als fundament van de haptonomie' gegeven.

Terwijl ik ervan overtuigd was met deze cursus een wezenlijke bijdrage te leveren aan het fundament van de haptonomie, heeft Frans Veldman mij dit bijzonder kwalijk genomen en zijn vriendschap met mij opgezegd. Hij voelde zich beledigd en wilde geen contact meer met mij. Hij noemt mij niet meer als initiatiefnemer van de Nederlandse uitgave van zijn boek 'Levenslust en Levenskunst' en in zijn boek 'Adesse Animo', uitgegeven in 2010, citeert hij op pagina 48 Jan Keij: *'ten diepste is de cliënt een mysterie en de expliciete erkenning daarvan door de therapeut is van wezensbelang voor goede therapie'* met de bedoeling deze uitspraak te ontwaarden.

En op pagina 113 neemt hij stelling tegen het gebruik van het woord 'raakbaarheid': *Het begrip "raakbaarheid" vermag nimmer onder de noemer "haptonomie" te worden geplaatst en gebruikt.*

Met onderaan de pagina de toelichting: *Wie de term "raakbaarheid" onder de noemer "haptonomie" presenteert en onderricht, geeft te kennen niets van het wezen (de essentie) van de haptonomie te kennen en te begrijpen, en er zelfs misbruik van maken: hetgeen getuigt van een gebrek aan ethisch normbesef, alsmede van schending van auteursrecht.*

Helaas ontbraken de argumenten waarvoor een weerwoord niet mogelijk was. Deze vermelding toont wel aan hoezeer hij geraakt was. Mijn antwoord: 'Jammer dat hij de norm laat prevaleren boven de waarde'. In dit geval de waarde van de vriendschap.

De verdere ontwikkeling

Natuurlijk moest ik eerst bekomen van de breuk met Frans Veldman en was ik teleurgesteld dat het zover was gekomen. Gelukkig heb ik het geloof in mezelf niet verloren. Ik meen dat de filosofie van Levinas een geweldige verdieping van de haptonomie mogelijk maakt. Dit heb ik uitgewerkt in de volgende artikelen:

In 'De essentie van de Haptonomie' (HC 2012-4) toon ik aan dat de haptonomie axiologisch van aard is. Dus waarde-omhullend is, en dat de raakbaarheid (= ons vermogen geraakt te worden door de ander) ons opent naar de ander en daarmee het fundament van de haptonomie vormt en het uitgangspunt van de ethiek. In 'Een filosofisch model van de haptonomie' (HC 2013-2) ontwikkel ik het 'haptonomische huis' (*afb. p. 13*) dat als vertrekpunt dient voor het filosofische model van de haptonomie dat het zichtbare verenigt met het onzichtbare.

'Het hulpverleningsmodel' (HC 2014-3) is in feite een afronding van een periode en geeft het model van de hulpverlening aan met het doel de ander 'te helpen kunnen'.

Het is tevens de afsluiting van dit artikel en de afsluiting van een periode.

wim.laumans@freeler.nl

De artikelen van zowel Jan Keij als van Wim Laumans kunt u nalezen op de website www.wimlaumans.nl of terugzoeken in het archief van Haptonomisch Contact.

Literatuur

- Keij, Jan, De filosofie van Emmanuel Levinas | uitgeverij Klement, Kampen, 2006
- Keij, Jan, Levinas in de praktijk | uitgeverij Klement, Zoetermeer, 2012
- Kinneking, Andreas, Geografie van goed en kwaad | uitgeverij het Spectrum, Houten, 2010
- Veldman, Frans, Haptonomie, wetenschap van de affectiviteit | uitgeverij Bijleveld, Utrecht, 1988
- Veldman, Frans, Adesse Animo | Siège Scientifique International d'Haptonomie, Oms, 2010

Artikelen van Jan Keij

- HC 2004-3 De aanraking, de gevoelige filosofie van Emmanuel Levinas
- HC 2007-1 De ethiek onder de ethiek
- HC 2008-4 De cliënt als mysterie

Artikelen van Wim Laumans

- HC 2007-1 De hemel op aarde
- HC 2008-1 Hemel of Hel
- HC 2012-4 De essentie van de Haptonomie
- HC 2013-2 Een filosofisch model van de haptonomie
- HC 2014-3 Het hulpverleningsmodel

Red.: Wij vroegen aan Wim naar de spin off van zijn activiteiten op dit vlak.

"Door de nascholingen van Jan en mij is de filosofie van Levinas geïntroduceerd en geaccepteerd in de wereld van de haptonomie", zo antwoordde hij. Op de vraag naar de wijze waarop de invloed van de filosofie van Levinas concreet in zijn eigen werk als haptotherapeut tot uiting kwam, zei Wim: "Door het besef van nog meer behoedzaamheid en bescheidenheid als therapeut."